

Marx je tražio globalno ujedinjenje radničke klase – „Proleter svih zemalja ujedinite se!“. Ono u čemu Marx nije uspio, a uspio je kapital. Globalizirajući se, kapital je podredio nacionalne države svome interesu. Uzmite primjer Kine pa ćete lako uočiti kako u komunističkoj Kini dominira kapital odnos na način koji nije moguće zamisliti u bilo kojoj razvijenoj kapitalističkoj zemlji. Tako je atribut komunistički postao i ostao „smokvin list“ za razvoj kineskog kapital odnosa, s jedne strane, i, s druge strane, jasna poruka zagovornika revolucionarnih promjena kako je komunizam priča iz prošlih vremena, danas bez smisla i značaja.

Sastavni dio ljudskog funkcioniranja su različiti totemi, simboli, koji bi trebali imati značajnu ulogu u njegovom određenju. Tako je to uvijek bilo. Prvi maj je dio te i takve priče. Sindikalni pokret nastao je kao odgovor rastućoj eksploataciji rada operacionaliziranog putem njegovog podređenja stroju kojeg opslužuje. Kapital je materijalizirana sila znanja koja je imala dugi vijek trajanja, a rad je u svojoj služinskoj funkciji bio kratkoročan jer mu nisu bila potrebna posebna znanja. Tako nasuprot dominirajućem kapitalu imamo standardne oblike rada koje je moguće povezivati kao što su to prelci, rudari, bravari, itd. Međutim, današnji način proizvodnje roba i usluga ima malo toga što je preostalo iz prošlih vremena. Standardni rad zamjenjuju automatizirani strojevi, odnosno automatizirani cjelokupni tehnološki procesi. Rad iz proteklih vremena nestaje i zamjenjuje ga visoko sofisticirani rad koji je i sam rezultat investiranja, obrazovanja. Tehnologija je kratkoročna i ne traje duže od desetak godina, a čimbenik rad se mora stalno, sukladno razvoju znanstvene misli, oplemenjivati poznato kao cjeloživotno obrazovanje. Tako danas umjesto dugoročne tehnologije imamo kratkoročnu, a umjesto kratkoročnog rada on postaje dugoročni. Iz te priče nestaju standardna zanimanja koja zamjenjuju roboti koji ne traže povišice plaće niti slobodne dane. Poduzetnik ne želi radnike. On ih zapošljava upravo toliko koliko to diktira dati tehnološki proces. Što više, da bi smanjio svoje troškove poduzetnik koristi outsourcing kada je to isplativo.

U vrijeme Galbraithove tehnostrukture priča je bila jednostavna. Postao je dogovor na relaciji država, sindikati i tehnostrukture. Cijenu su plaćali kupci njihovih roba i usluga. Tehnološka superiornost multinacionalnih korporacija (čitaj rastuća dodana vrijednost, temeljem rastućih prinosa) omogućila im je seljenje dijela ili cijene aktivnosti u inozemstvo. Tako je Friedmanova kontrarevolucija bila samo katalizator koji je ubrzao te i takve procese. Ne treba gubiti iz vida da kapital uvijek teži maksimalnoj oplodnji, što se, raspravljajući o funkcioniranju tržišne države, gubi iz vida.

Prema tome, rad iz vremena Marxa je nepotreban. Jednako su tako nepotrebni i sindikati kako su uspostavljeni u prošlosti. Danas, nije problem u malim plaćama. Danas je problem u visokim stopama nezaposlenosti. Sjetimo se Phillipsove krivulje koja je u svom početku prirodnu stopu nezaposlenosti odredila na 3% da bi se danas tvrdilo kako svaka zemlja ima svoju prirodnu

stopu nezaposlenosti s čime se osobno slažem. Razvijene zemlje mjere svoje gospodarstvo po stopi zaposlenosti. Država postaje i ostaje poslovni partner gospodarstvu pa svoje porezne prihode „zarađuje“ vodeći proaktivnu ekonomsku politiku, u interesu gospodarstva na njezinom području, primjerenu uvjetima globaliziranog tržišta. Prema tome, nisu zaposleni problem, problem su nezaposleni koji su izdržavani dio stanovništva. Država je ta koja mora naći put i način zapošljavanja nezaposlenih. To se u globaliziranom svijetu radi smanjenje porezne presije na plaće, s jedne strane, i, s druge strane, bar održanje dostignute razine blagostanja osiguranjem učinkovitog obrazovanja. Ostalo može pomoći ali nije dugoročno rješenje.

U tzv. socijalizmu položaj sindikata bio je određen potrebom države za „kontrolnim osiguračem“ kako radnička klasa ne bi tražila rješenja koja političkoj vlasti ne odgovaraju. Priča se je svela na provedbu političkih odluka Partije i „svinjskih polovica“. Praznik rada je ponekad „proslavljen“ vojnom paradom kako bi radnička klasa postala svjesna svoje snage. Ipak, uravnilovka je značila dobitak za većinu radnika. Međutim, uravnilovka je značila eksploataciju znanja koje je, politikom jednakih želudaca, bilo dugoročno neodrživo. Tako naši sindikati imaju „istočni grijeh“ prošlog sustava što danas pokušavaju ispraviti verbalnom revolucionarnošću svojih čelnika. Ipak, to svakako valja kazati, dio sindikalnih vođa su svjesni kako je potrebno voditi drugu i drugačiju sindikalnu politiku, ali sindikalna neslaganja, poticana od strane politike, ne dozvoljavaju onima koji vide da kažu što vide. Tako sve ostaje po starom. U maloj i otvorenoj zemlji sindikati moraju surađivati na rješavanju gospodarskih problema. Drugi put nas vodi u proces daljnje destrukcije. Politika i sindikati morali bi se okrenuti dugoročnim implikacijama svojih kratkoročnih politika. U protivnom egzodus građana Lijepe naše će se ubrzati.